

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЕКТОРІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ДЕЗЕРТИРСТВО: ПАРАДИГМА СУЧАСНИХ УМОВ

Вивчення відповідальності за дезертирство в умовах воєнного стану може розглядатися з різних наукових позицій, зокрема з точки зору права, кримінології та соціальних наук. Нижче нами наведено огляд того, як кожна з них може аналізувати та розуміти поняття дезертирства в умовах воєнного стану.

1. Юридичні науки:

Кримінально-правовий аналіз: вчені-юристи вивчають конкретну правову базу, що діє під час воєнного стану, і те, як вона визначає дезертирство. Вони досліджують елементи кримінального правопорушення у формі злочину, передбаченого ст. 408 КК України, покарання та юридичні процедури, пов'язані з ним[1].

Перспектива з точки зору прав людини: правознавці можуть також розглянути наслідки звинувачень у дезертирстві в умовах воєнного стану для прав людини. Вони можуть оцінити, чи порушують ці звинувачення міжнародні норми прав людини, такі як право на справедливий судовий розгляд і свободу від свавільного затримання.

Порівняльний аналіз: порівняльно-правові дослідження можуть порівняти, як різні країни або юрисдикції поведуться з дезертирством в умовах воєнного стану, висвітлюючи відмінності у правових визначеннях і покараннях.

2. Кримінологія:

Кримінологічні пояснення: кримінологи можуть намагатися зрозуміти фактори, які спонукають людей до дезертирства під час воєнного стану. Це може

включати вивчення соціальних, економічних і психологічних причин, що стоять за такими рішеннями.

Стимування і покарання: кримінологи можуть проаналізувати ефективність стимування і покарання у запобіганні дезертирству під час воєнного стану. Цей аналіз може розглянути, чи дійсно суворі покарання зменшують кількість випадків дезертирства.

Вплив на військову ефективність: вивчення впливу дезертирства на ефективність військових операцій і стратегій є ще одним аспектом кримінологічного аналізу.

3. Соціальні науки:

Соціологічні перспективи: соціологи можуть досліджувати соціологічні аспекти дезертирства, зокрема, як соціальні фактори, групова динаміка і культурні норми впливають на рішення людей дезертирувати під час воєнного стану.

Психологічні фактори: дослідження в галузі психології можуть дати уявлення про психологічні чинники стресу чи інших детермінантів, які спонукають людей дезертирувати під час воєнного стану. З цієї точки зору можна також розглянути вплив моральних дилем і проблем психічного здоров'я.

Історичний контекст: розуміння історичного контексту і прецедентів дезертирства під час війни, в тому числі в умовах воєнного стану, може дати цінне уявлення про це явище.

4. Міжнародне право та права людини:

Міжнародна правова база: фахівці з міжнародного права можуть проаналізувати, чи впливає введення воєнного стану на міжнародні зобов'язання держави і чи надає він правове обґрунтування певним діям, у тому числі переслідуванню за дезертирство.

Порушення прав людини: ця перспектива може бути зосереджена на тому, чи може переслідування і покарання за дезертирство під час воєнного стану становити порушення прав людини, особливо у випадках, коли не дотримуються права на належну правову процедуру.

5. Політологія:

Політична динаміка: політологи можуть вивчати політичну динаміку воєнного стану і те, як переслідування за дезертирство вписується в ширшу політичну стратегію уряду або військового керівництва.

Громадська думка: аналіз громадської думки та сприйняття дезертирства під час воєнного стану може дати уявлення про те, як суспільство ставиться до таких випадків і як це може вплинути на підтримку або протидію воєнному стану.

Дослідження відповідальності за дезертирство в умовах воєнного стану є міждисциплінарним і комплексним, оскільки включає правові, кримінологічні, соціальні та політичні аспекти. Кожна з цих наукових перспектив може сприяти більш повному розумінню правових, соціальних та правозахисних аспектів дезертирства в умовах воєнного стану.

У контексті цього слід зазначити, що вивчення кримінального правопорушення дезертирство в умовах воєнного стану залишається актуальним і важливим з низки причин. Розуміння правових аспектів дезертирства під час воєнного стану має важливе значення для забезпечення захисту прав людини. Це допомагає виявити потенційні порушення прав людини, такі як порушення права на справедливий судовий розгляд або захист від свавільного затримання. Ці знання мають вирішальне значення для міжнародних правозахисних організацій, науковців-правників та правозахисників, які відстоюють стандарти прав людини навіть під час кризи.

Дезертирство є серйозним правопорушенням у військовому контексті. Вивчення обставин справ про дезертирство під час воєнного стану може допомогти визначити, чи переслідування і покарання здійснюються чесно і справедливо. Забезпечення підзвітності є життєво важливим для підтримки суспільної довіри до правової системи та військових інституцій. Дезертирство може підірвати ефективність військових операцій під час воєнного стану, потенційно ставлячи під загрозу національну безпеку. Поглиблене вивчення проблеми дезертирства може допомогти визначити стратегії запобігання та подолання дезертирства, таким чином підвищуючи здатність збройних сил виконувати свою роль під час кризових ситуацій.

Вивчення причин дезертирства може дати цінну інформацію про психологічні та соціологічні чинники, що його спричиняють. Ці знання можуть бути покладені в основу стратегій підтримки військовослужбовців під час високого рівня стресу і допоможуть запобігти дезертирству. Вивчення дезертирства під час воєнного стану має важливе значення для істориків і дослідників, зацікавлених у розумінні впливу таких ситуацій на суспільство, окремих осіб і військові інституції. Порівняльний аналіз може пролити світло на те, як різні країни і контексти реагують на випадки дезертирства під час воєнного стану.

Переслідування за дезертирство може мати значний вплив на суспільне сприйняття. Громадська думка може впливати як на політику уряду, так і на ефективність збройних сил. Вивчаючи дезертирство, дослідники можуть краще зрозуміти динаміку громадської підтримки під час воєнного стану. Міжнародне право та гуманітарні стандарти є важливими, коли йдеться про переслідування дезертирства під час воєнного стану. Вивчення цього питання має важливе значення для забезпечення дотримання міжнародних законів і стандартів, що регулюють збройні конфлікти.

Розуміння дезертирства та його причин може мати вирішальне значення для зусиль з врегулювання конфліктів і програм постконфліктної реінтеграції. Усуваючи першопричини дезертирства, органи влади та організації можуть розробити стратегії сприяння миру, стабільності та примиренню. Дослідження дезертирства може стати основою для розробки профілактичних програм і служб підтримки військовослужбовців. Ці програми можуть допомогти людям впоратися зі стресами, пов'язаними з воєнним станом, зменшуючи ймовірність дезертирства.

Таким чином, дослідження кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення у формі злочину дезертирство (ст. 408 КК України), в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним з огляду на його правові, правозахисні, військові, психологічні, соціологічні, історичні та міжнародні наслідки. Вивчаючи це питання, дослідники, політики і правозахисники можуть працювати над більш справедливою, ефективною і гуманною реакцією на дезертирство під час кризи.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14> (дата звернення: 14.10.2023)

Золотар Л. М.

Бердянський державний педагогічний університет

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКЕ СЕЛО: ЖИТТЯ В ОКУПАЦІЇ

З початком повномасштабного вторгнення та окупацією частини Півдня України, в інформаційному просторі з'явилася інформація про нескорені міста та протистояння населення російській агресії. Почали з'являтися інформація про села, які стали ключовими у тій чи іншій вдалій, чи невдалій військовій операції. Їх назви кожного дня лунають з різних інформаційних платформ, з уст експертів, аналітиків та громадян. Залишається ще багато населених пунктів, які чекають деокупації. Вже більше, ніж півтора року змушені виживати українці в селах, які захоплені російськими окупаційними військами. Бо життя в місті та селі, мають свої відмінності, в міському просторі легше розчинитися, зникнути з поля зору, в селі набагато складніше це зробити.

Для здійснення дослідження життя в окупованій сільській громаді були залучені свідчення мешканців обраної громади, але враховуючи те, що до цього часу вона перебуває в окупації, то було прийняте рішення не демонструвати посилання на усноісторичний матеріал, щоб не наражати на небезпеку респондентів.

Для висвітлення життя в окупованій сільській громаді була обрана Смирновська територіальна громада Пологівського району Запорізької області. До 24 лютого 2022 року досить успішна та потужно розвивалася громада, яка одна з перших долучилась до реформи децентралізації. Потужні аграрні підприємства, фермерські господарства, освітньо-культурні заклади, розвинена інфраструктура та